

ŚWIAT W ROCZNIKU
AGNIESZKA BIEŃCZYK-MISSAŁA
doi 10.7366/2300265420162214

„DOBRA ZMIANA” W POLITYCE ZAGRANICZNEJ RP

UWARUNKOWANIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ RP W 2016 R.

2016 był pierwszym pełnym rokiem sprawowania władzy przez rząd Prawa i Sprawiedliwości (PiS), którą partia rządząca zapowiadała w kampanii przedwyborczej jako „dobrą zmianę”. W polityce wewnętrznej rząd był skoncentrowany na realizacji obietnic wyborczych dotyczących m.in. polityki prorodzinnej, obniżenia wieku emerytalnego i reformy edukacji. Z punktu widzenia polityki zagranicznej największe znaczenie miały działania zmierzające do zmiany równowagi podziału władzy czy standardów demokracji. Wiele z nich budziło wątpliwości co do zgodności z konstytucją. Dotyczyło to zwłaszcza ustaw odnoszących się do Trybunału Konstytucyjnego, mediów publicznych, prawa do zgromadzeń i Krajowej Rady Sądownictwa. Pogorszyła się jakość procesu parlamentarnego, m.in. na skutek pośpiesznego w wielu wypadkach procesu legislacyjnego i zmniejszenia udziału opozycji (m.in. skrócenia czasu wystąpień, kolektywnego wprowadzania poprawek do ustaw).

Krytycznie wypowiadały się o powyższych problemach: Rada Europy (RE), Unia Europejska (UE) oraz Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Wyrażały niepokój zwłaszcza wobec zmian w Trybunale Konstytucyjnym. W marcu rekomendacji udzieliła Polsce Europejska Komisja na rzecz Demokracji przez Prawo (tzw. Komisja Wenecka) RE¹. Komisja Europejska UE (KE) rozpoczęła w styczniu 2016 r. procedurę kontroli praworządności wobec Polski, która może zakończyć się uruchomieniem w odniesieniu do Polski mechanizmów dotyczących nałożenia sankcji na podstawie art. 7 Traktatu o UE². Zarówno opinia KE z 1 czerwca, zalecenie z 27 lipca, jak i zalecenia uzupełniające z 21 grudnia, przesłane do rządu RP, nie spotkały się z oczekiwaną przez Komisję reakcją. Troskę dotyczącą impasu wokół Trybunału Konstytucyjnego wyraził także prezydent USA Barack Obama podczas wizyty w Polsce w związku z lipcowym szczytem NATO w Warszawie³.

¹ *Opinion on amendments to the Act of 25 June 2015 on the Constitutional Tribunal of Poland, adopted by the Venice Commission at its 106th Plenary Session* (Venice, 11–12 March 2016), [http://www.venice.coe.int/webforms/document-s/?pdf=CDL-AD\(2016\)001-e](http://www.venice.coe.int/webforms/document-s/?pdf=CDL-AD(2016)001-e) (dostęp: 6.02.2017). Polskie tłumaczenie: <http://www.hfhr.pl/komisja-wenecka-krytycznie-o-nowelizacji--ustawy-o-tk-tlumaczenie-opinii/> (dostęp: 6.02.2017).

² Procedurę Komisji Europejskiej poparł Parlament Europejski. 19 stycznia 2016 r. odbył debatę na temat Polski, w kwietniu 2016 r. przyjął w tej sprawie rezolucję, w której wezwał polski rząd do: „przestrzeżenia, opublikowania i pełnego oraz bezzwłocznego wykonania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 marca 2016 r. oraz do wykonania orzeczeń z dnia 3 i z dnia 9 grudnia 2015 r.”

³ Na temat kryzysu i reakcji instytucji międzynarodowych i krajowych zob. raport: M. Szuleka, M. Wolny, M. Szwed, *Kryzys konstytucyjny w Polsce 2015–2016*, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, stan prawny

Polski rząd krytycznie odnosił się do powyższych opinii. Uznawał je za ingerencje w sprawy wewnętrzne Polski⁴, niezasadne i wynikające z niepełnej wiedzy oraz niewiążące⁵. W Polsce utrwalił się podział na zwolenników i przeciwników rządu PiS. Doszło do licznych protestów społecznych, inspirowanych przez założony w 2015 r. Komitet Obrony Demokracji oraz największe partie opozycyjne: Platformę Obywatelską i Nowoczesną.

W 2016 r. pogarszały się uwarunkowania międzynarodowe dla polityki zagranicznej RP. UE popadała w coraz większy kryzys w związku z masowym napływem uchodźców i wzrostem nastrojów antyeuropejskich, sytuacją gospodarczą i bezpieczeństwem. 23 czerwca mieszkańcy Wielkiej Brytanii opowiedzieli się w referendum za wystąpieniem z UE. Stany Zjednoczone pochłonięte były kampanią wyborczą, w której zwycięzcą okazał się prezentujący się jako antysystemowy Donald Trump, z jednej strony dwuznacznie wypowiadający się o NATO, a z drugiej strony zapowiadający możliwość ocieplenia stosunków z Rosją.

Przybierała także na sile międzynarodowa aktywność Federacji Rosyjskiej, która militarnie zaangażowała się w Syrii po stronie prezydenta al-Asada oraz kontynuowała polityczne i militarne wsparcie dla separatystycznych struktur na wschodzie Ukrainy. Nasiliło się też oddziaływanie na rzecz wspierania ruchów antyunijnych w Europie, a w Stanach Zjednoczonych doszło do zakrojonej na szeroką skalę ingerencji w prezydencką kampanię przedwyborczą z zamiarem wsparcia Donalda Trumpa.

W tej sytuacji rząd RP realizował politykę przedstawioną w *Informacji Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej z 29 stycznia 2016 r.*⁶ W sferze bezpieczeństwa minister Witold Waszczykowski podkreślił rolę NATO, współpracy ze Stanami Zjednoczonymi, potrzebę dalszych wysiłków na rzecz wojskowego wzmocnienia wschodniej flanki NATO i współpracy między NATO i UE. Odnosząc się do UE, minister zadeklarował chęć budowy Unii „wolnych narodów i równych państw”, podkreślając znaczenie suwerenności państwa. Zapowiedział rozwój współpracy regionalnej w ramach Grupy Wyszehradzkiej (V4) i w „szeroko pojętym regionie od Morza Bałtyckiego po Morze Adriatyckie” z zamiarem tworzenia nowej tożsamości w UE. Wśród państw UE wyróżnił stosunki z Wielką Brytanią, a w dalszej kolejności z Niemcami i Francją. Zapowiedział tak-

na dzień 31 sierpnia 2016 r., <http://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2016/09/HFPC-Kryzys-konstytucyjny-w-Polsce-2015-2016.pdf> (dostęp: 6.02.2017).

⁴ Wypowiedź premier Beaty Szydło podczas debaty w Parlamencie Europejskim 19 stycznia 2016 r.; 20 maja sejm przyjął uchwałę w sprawie obrony suwerenności Rzeczypospolitej i obrony praw Polaków, zob.: <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/komunikat.xsp?documentId=CDCB6F44963B63E5C-1257FB900579C69> (dostęp: 6.02.2017).

⁵ *Oświadczenie MSZ dotyczące odpowiedzi władz polskich na Zalecenie Komisji Europejskiej z dnia 27 lipca 2016 r.*, Archiwum wiadomości MSZ z 27 października 2016 r.; *Komunikat MSZ w związku z decyzją KE ws. wydania uzupełniającego Zalecenia do władz polskich dotyczącego przestrzegania zasady praworządności*, Archiwum wiadomości MSZ z 22 grudnia 2016 r.

⁶ *Informacja Ministra Spraw Zagranicznych o zadaniach polskiej polityki zagranicznej w 2016 roku*, Archiwum wiadomości MSZ z 29 stycznia 2016 r.

że aktywną politykę wobec wschodnich sąsiadów, w tym chęć budowy pragmatycznych relacji z Rosją⁷.

W 2016 r. nastąpiły duże zmiany wśród ambasadorów RP, konsulów generalnych i dyrektorów Instytutów Polskich za granicą. Charakterystyczny był trend obchodzenia procedur i obniżania standardów zatrudniania⁸, m.in. w wyniku nowelizacji ustawy o służbie cywilnej, która umożliwiła powoływanie na wyższe stanowiska zamiast konkursów⁹.

POLSKA CHCE MNIEJ UNII

Odnosząc się do przyszłości integracji europejskiej, **rząd Polski niezmiennie deklarował, że przetrwanie UE leży w interesie Polski, jednocześnie wypowiadając się przeciwko pogłębianiu integracji politycznej**¹⁰. Był zwolennikiem zwiększania kompetencji organów międzyrządowych, w tym Rady Europejskiej, a także parlamentów narodowych w procesie decyzyjnym, kosztem kompetencji Komisji Europejskiej¹¹.

Koncepcję rządzącej partii PiS odzwierciedlał projekt deklaracji „Europa solidarnych państw”¹², pozytywnie zaopiniowany przez Komisję do spraw Unii Europejskiej Sejmu RP 12 maja, a następnie zaprezentowany przez marszałka sejmiku Marka Kuchcińskiego na szczycie przewodniczących parlamentów UE 23 maja 2016 r. Napisano w niej, że UE powinna być Europą solidarnych państw – Europą ojczyzn, a dążenie do federalizmu nie rozwiąże jej współczesnych problemów. Po brytyjskim referendum rząd głosił potrzebę nowego uregulowania stosunków wewnętrznych w drodze przyjęcia zmian traktatowych. Podkreślano konieczność „powrotu do korzeni” UE. Podejście Polski różniło się od stanowiska największych państw w Europie (Niemiec, Francji i Włoch), które szansę uzdrowienia sytuacji upatrywały w większej integracji politycznej. Ten dwugłos w Europie sugerował pogłębianie Unii dwóch prędkości i możliwość pozostawiania Polski na obrzeżach polityki europejskiej.

Z punktu widzenia realizacji przyszłych interesów Polski w UE niezrozumiałym wyborem było postawienie na współpracę z wycofującą się Wielką Brytanią. Polska zyskała tym samym sympatię ugrupowań eurosceptycznych. Nie wykorzysta-

⁷ Zob. także rozmowę z prezydentem Andrzejem Dudą, opublikowaną w *Polskim Przeglądzie Dyplomatycznym* 2016, nr 1, s. 13–20.

⁸ W listopadzie stanowisko wiceministra spraw zagranicznych stracił Robert Grey, który zataił związki ze służbami specjalnymi USA. Doradcą ministra obrony narodowej był przez miesiąc 20-letni Edmund Janziger, a szefem gabinetu politycznego MON i jego rzecznikiem został niedoświadczony, 26-letni Bartłomiej Misiewicz. W niewyjaśnionych okolicznościach z armii masowo odchodzili wysoce rangą oficerowie.

⁹ Nt. kondycji polskiej dyplomacji zob. R. Kuźniar, „Dyplomacja po sarmacku”, *Rzeczpospolita* z 14 kwietnia 2016 r.

¹⁰ Zob. wypowiedzi: K. Szymańskiego, J. Saryusz-Wolskiego, L. Jesienia, E. Ośnieckiej-Tameckiej i M. Cichońskiego na temat: *Jakiej Europy potrzebuje Polska?*, opublikowane w: *Polski Przegląd Dyplomatyczny* 2016, nr 1, s. 22–54; także: R. Kuźniar, „I Ty zostaniesz poganinem”, *Gazeta Wyborcza. Magazyn Świąteczny* z 16–17 stycznia 2016 r.

¹¹ Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji do spraw Unii Europejskiej (nr 98), 30 listopada 2016 r.

¹² Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji do spraw Unii Europejskiej (nr 50), 12 maja 2016 r.

ła Brexitu do umocnienia swojej pozycji w Europie dzięki współpracy z Niemcami i Francją¹³. Rząd obawiał się dominacji silnych Niemiec w Europie, a także współpracy Niemiec i Rosji kosztem państw środkowoeuropejskich, czego dowodem miały być projekty Nord Stream I i Nord Stream II.

Odpowiedzią na rządową ocenę sytuacji w Europie było propagowanie koncepcji rozwoju współpracy państw środkowoeuropejskich, tzw. Międzymorza – od Morza Bałtyckiego po Adriatyckie i Czarne. Państwa – adresaci koncepcji – choć były zainteresowane współpracą z Polską, nie chciały budować koalicji przeciwko UE. Część z nich upatrywała w Niemczech ważnego partnera, bez którego nie byłoby możliwe zbliżenie z UE (np. Ukraina czy państwa bałkańskie) lub realizacja ważnych interesów w UE (państwa bałtyckie, Rumunia). Dla Węgier i Serbii istotny był z kolei rozwój współpracy z Rosją. Do otwarcia na politykę rosyjską doszło ponadto w Bułgarii i Mołdawii, gdzie wybory prezydenckie wygrali sympatyzujący z Rosją kandydaci: Rumen Radew i Igor Dodon.

W 2016 r. polski rząd zradykalizował swoje stanowisko w sprawie przyjmowania uchodźców. Po marcowym zamachu terrorystycznym w Brukseli wycofał się z deklaracji przyjęcia 5–7 tys. z nich i kontynuował sprzeciw wobec propozycji KE ustanowienia stałego mechanizmu relokacji uchodźców oraz tzw. stałego mechanizmu solidarności finansowej.

Polska głosiła hasła rozwiązywania problemów uchodźców tam, gdzie one powstają, systematycznego zwiększania pomocy humanitarnej¹⁴ i jednoczesnego wzmocnienia ochrony granic UE. Promowała hasło tzw. elastycznej solidarności – stosowania zmiennych form pomocy w zależności od możliwości kraju. Popierała zawarcie z Turcją porozumienia o współpracy w walce z kryzysem migracyjnym. Zajmowała pozytywne stanowisko w sprawie utworzenia europejskiej straży granicznej i przybrzeżnej. Wspierała działania Frontex. Okazała pewne wsparcie Grecji przez wzmocnienie działań operacyjnych na rzecz zabezpieczenia granic i utrzymania porządku publicznego, oddelegowując około sześćdziesięciu funkcjonariuszy straży granicznej, czterdziestu funkcjonariuszy policji i dwudziestu pracowników Urzędu do spraw Cudzoziemców¹⁵.

Polska podejmowała inicjatywy związane z polityką w ramach UE. Zainicjowała m.in. list liderów krajów unijnych do Donalda Tuska w sprawie Jednolitego Rynku Cyfrowego, w którym chodziło o zniesienie ograniczeń dla unijnych przedsiębiorców¹⁶. Poszukiwała partnerów do stworzenia koalicji przeciw barierom w świadczeniu usług. Nie była jednak w stanie zablokować niekorzystnej, zdaniem rządu, rewizji dyrektywy 96/71 dotyczącej pracowników delegowanych.

¹³ Zob. E. Smolar, „Eugeniusz Smolar o polskiej polityce wschodniej”, *Rzeczpospolita* z 20 października 2016 r.

¹⁴ Rząd RP przeznaczył w 2016 r. około 40 mln zł na pomoc finansową w celu rozwiązania kryzysu migracyjnego, zob. Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji do spraw Unii Europejskiej (nr 95), Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych (nr 65), 16 listopada 2016 r., s. 6.

¹⁵ Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji do spraw Unii Europejskiej (nr 54), 19 maja 2016 r.

¹⁶ Pod listem podpisali się przywódcy Polski, Belgii, Bułgarii, Czech, Danii, Estonii, Irlandii, Łotwy, Litwy, Luksemburga, Holandii, Słowenii, Szwecji i Wielkiej Brytanii.

W kwestiach energetycznych Polska popierała ustalenie możliwości wglądu Komisji Europejskiej w umowy gazowe przed ich zawarciem. Sprzeciwiała się z kolei tzw. pakietowi zimowemu, który zakładał możliwość ograniczenia wsparcia dla rynków mocy opartych na węglu. Zaskarżyła nadto do Trybunału Sprawiedliwości UE decyzję KE w sprawie zwiększenia przepustowości gazociągu OPAL dla firmy Gazprom. Zdaniem polskich władz stanowi to zagrożenie dla zasady dywersyfikacji źródeł dostaw i bezpieczeństwa energetycznego Europy Środkowej i Wschodniej.

W zakresie polityki zewnętrznej UE rząd Polski opowiadał się za kontynuowaniem sankcji przeciwko Rosji. Uznawał, że Partnerstwo Wschodnie nie odegrało swojej roli i należy wypracować nową politykę UE w tym zakresie. Popierał ruch bezwizowy z państwami partnerstwa i porozumienie w sprawie stowarzyszenia Ukrainy i Gruzji z UE.

W ramach UE Polska najczęściej konsultowała się z państwami Grupy Wyszehradzkiej. W czerwcu 2016 r. rozpoczęło się piąte przewodnictwo Polski w Grupie, którego priorytetem był „silny głos V4 w Unii Europejskiej”¹⁷, co miało się dokonać dzięki koordynacji agendy europejskiej i współpracy w zakresie kluczowych problemów. Przed ważnymi spotkaniami UE systematycznie organizowano spotkania konsultacyjne. W całym 2016 r. doszło do siedmiu spotkań na szczeblu premierów oraz siedmiu na szczeblu ministerialnym. Odbyły się także spotkania V4 poszerzone o państwa Europy Południowo-Wschodniej, państwa Partnerstwa Wschodniego i Niemcy, a nawet Rosję.

Państwa V4 wielokrotnie przyjmowały wspólne oświadczenia odnoszące się do najważniejszych problemów europejskich, m.in.: migracji (15 lutego 2016 r.)¹⁸, Partnerstwa Wschodniego (4 maja) i przyszłości Bałkanów Zachodnich. Największym zapowiadany, choć niezrealizowanym ostatecznie projektem była zapowiedź z 22 lipca¹⁹ przedstawienia wspólnej propozycji wyszehradzkiej w sprawie reformy UE na nieformalnym szczycie w Bratysławie we wrześniu 2016 r. Szczyt poprzedzony był konsultacjami V4 z kanclerz Niemiec Angelą Merkel 28 sierpnia. Ostatecznie Czechy i Słowacja w przeciwieństwie do Polski i Węgier nie były ostatecznie zainteresowane pracą nad nowym traktatem i propozycjami przekazania kompetencji z instytucji europejskich z powrotem państwom²⁰. Pomimo braku powodzenia w gronie V4 premier Beata Szydło ponownie zapowiedziała w styczniu 2017 r. przygotowanie przez Polskę projektu nowego traktatu UE²¹.

¹⁷ *Programme of the Polish Presidency of the Visegrad Group*, 1 July 2016 – 30 June 2017, Ministry of Foreign Affairs, Warsaw 2016, <http://www.ms.gov.pl/resource/a5b2da03-00fa-454a-92e0-4f75a354a9d9:-JCR> (dostęp: 25.01.2017).

¹⁸ Treść wspólnych wystąpień dostępna jest na oficjalnej stronie internetowej Grupy Wyszehradzkiej, www.visegradgroup.eu.

¹⁹ *Visegrad Group will present EU reform proposal at the EU summit*, 22 July 2016, Archiwum wiadomości MSZ z 22 lipca 2016 r.

²⁰ R. Grodzki, „Grupa Wyszehradzka wobec dyskusji nad przyszłością Unii Europejskiej po Brexicie”, *Biuletyn Instytutu Zachodniego* 2016, nr 271, s. 1–3; H. Foy, A. Byrne, „Splits over EU test relations between Visegrad Four”, *Financial Times* z 6 października 2016 r.

²¹ Depesza PAP z 24 stycznia 2017 r.

Poza państwami V4 **najczęściej wskazywanym „strategicznym partnerem” była Wielka Brytania**. Polska liczyła na współpracę na rzecz reformowania Unii i w dziedzinie bezpieczeństwa. Ponadto problemem była sytuacja mieszkających tam Polaków. Wyniki czerwcowego referendum zasadniczo zmieniły sytuację. Rząd Polski uznawał je za niekorzystne dla swego kraju i opowiadał się za ostrożnością i odwlekaniem Brexitu w czasie. Po referendum poważnym problemem stały się ksenofobiczne ataki na Polaków, za każdym razem potępiane przez brytyjskich polityków, w tym nową premier Wielkiej Brytanii Theresę May. Po serii zabójstw w Harlow na przełomie sierpnia i września z wizytą do Londynu udali się minister spraw zagranicznych Witold Waszczykowski, minister spraw wewnętrznych Mariusz Błaszczak i minister sprawiedliwości Zbigniew Ziobro.

28 listopada odbyły się pierwsze w historii międzyrządowe konsultacje polsko-brytyjskie. Podczas konsultacji, w których udział wzięła polska premier, poruszone były m.in. problemy relacji gospodarczych, obronnych, naukowych, kulturalnych i dotyczące Polaków mieszkających w Wielkiej Brytanii.

2016 r. był okresem mocnego ograniczenia bieżących konsultacji polsko-niemieckich w sprawach unijnych oraz mniejszej liczby spotkań międzyrządowych w porównaniu z latami 2008–2015. Poza kwestiami energetycznymi krytykę w państwie powodował sceptycyzm Niemiec wobec idei natowskich baz w Polsce²². Ponadto na stosunki dwustronne przełożyły się krytyczne opinie o Polsce wygłaszane przez niemieckich polityków i urzędników pełniących funkcje w UE, takich jak przewodniczący Parlamentu Europejskiego Martin Schulz, a także publikowane w niemieckiej prasie artykuły na temat kryzysu praworządności w Polsce. W styczniu minister Waszczykowski wezwał na rozmowę w tej sprawie ambasadora Niemiec Rolfa Nikela, choć rząd Niemiec nie odnosił się wprost krytycznie do polskiej polityki.

W 2016 r. przypadła 25. rocznica przyjęcia polsko-niemieckiego traktatu o dobrym sąsiedztwie²³. W ramach obchodów 19 kwietnia ministrowie spraw zagranicznych Witold Waszczykowski i Frank-Walter Steinmeier otworzyli w Warszawie jubileuszowe Forum Polsko-Niemieckie. Kluczowe były wizyty prezydenta Andrzeja Dudy 16 czerwca w RFN i dzień później prezydenta Joachima Gaucka w Polsce.

W czerwcu odbyły się także 14. konsultacje międzyrządowe pod przewodnictwem premier Beaty Szydło i kanclerz Angeli Merkel. Ministrowie Waszczykowski i Steinmeier przyjęli z tej okazji deklarację na temat sektorowych obszarów współpracy²⁴. W 2016 r. rząd mocno podnosił w relacjach z Niemcami problemy Polaków w Niemczech, zwłaszcza nierównowagę w dostępie do nauki języka polskiego. Minister Waszczykowski sugerował nawet starania na rzecz zmiany pod tym ką-

²² Zob. wywiad z S. Dębskim dla portalu defence24.pl, „Polska polityka musi postawić na oś północ-południe”, <http://www.defence24.pl/355529,debski-polska-polityka-musi-postawic-na-os-polnoc-poludnie-wywiad> (dostęp: 6.02.2016).

²³ Zob. J. Barcz, „W XXV-lecie Traktatu polsko-niemieckiego. Kilka refleksji”, *Przegląd Zachodni* 2016, nr 3, s. 7–16.

²⁴ Przy okazji międzyrządowych konsultacji odbyła się prezentacja pierwszego tomu polsko-niemieckiego podręcznika do historii, nad którym historycy wspólnie pracowali od 2008 r.

tem traktatu dwustronnego²⁵. Podejmowano także rozmowy na temat przywrócenia tzw. okrągłego stołu – międzyrządowego dialogu w sprawach dotyczących Polaków w Niemczech i mniejszości niemieckiej w Polsce. 16 listopada w niemieckim MSZ odbył się wieczór dla Polonii, w którym uczestniczyli ze strony Niemiec minister Steinmeier i pełnomocnik ds. stosunków z Polską Dietmar Woidke, a z Polski wice-ministrowie Jan Dziędziczak oraz Jakub Skiba.

Największe pogorszenie relacji nastąpiło z Francją. W lutym 2016 r. oficjalną wizytę w Paryżu złożyła premier Szydło. Poza omówieniem aktualnych problemów w zakresie bezpieczeństwa, gospodarki, migracji i polityki UE zaplanowano wówczas obchody 25. rocznicy powstania Trójkąta Weimarskiego na wysokim szczeblu. Sytuacja uległa jednak diametralnej zmianie, kiedy rząd Polski ogłosił 5 października zerwanie negocjacji umowy offsetowej z Airbus Helicopters związanej z planowanym uprzednio zakupem dla polskiej armii śmigłowców Caracal. Strona polska utrzymywała, że kontrahent nie przedstawił satysfakcjonującej oferty, która chroniłaby interes ekonomiczny i bezpieczeństwo Polski²⁶. Decyzja wywołała kryzys w stosunkach z Francją. Odwołano konsultacje międzyrządowe, do których miało dojść 13 października w Warszawie, a także wizytę prezydenta François Hollande'a i ministra obrony narodowej Jeana-Yves'a Le Driana. Prezydent Francji wycofał się także z udziału w zaplanowanym na listopad szczycie Trójkąta Weimarskiego²⁷.

Stan dwustronnych stosunków z Niemcami i Francją przełożył się na gorszą współpracę Trójkąta Weimarskiego. Minister Waszczykowski w wywiadzie z 6 kwietnia zaskakująco stwierdził, że formuła tej struktury się wyczerpała²⁸. W kolejnych miesiącach łagodził jednak swoje stanowisko. W czasie obchodów 25. rocznicy utworzenia Trójkąta Weimarskiego, które odbyły się na obniżonym w stosunku do zakładanego szczeblu ministrów spraw zagranicznych 28 sierpnia, opowiedział się za intensyfikacją pracy forum²⁹. Proponował m.in. wprowadzenie stałej praktyki konsultacji przed Radą Europejską lub Radą ds. Zagranicznych, wspólne wizyty ministrów spraw zagranicznych Polski, Niemiec i Francji w państwach trzecich oraz realizację trójstronnych projektów pomocy rozwojowej i humanitarnej³⁰.

²⁵ Wywiad z ministrem Witoldem Waszczykowskim w *Gazecie Polskiej* z 11 października 2016 r.

²⁶ *Oświadczenie w sprawie negocjacji offsetowych z Airbus Helicopters*, Ministerstwo Rozwoju RP, 4 października 2016 r., <https://www.mr.gov.pl/strony/aktualnosci/oswiadczenie-w-sprawie-negocjacji-offsetowych-z-airbus-helicopters/> (dostęp: 29.01.2017).

²⁷ Sytuację próbował łagodzić minister Waszczykowski, wysyłając list do ministra spraw zagranicznych Francji Jeana-Marca Ayraulta, w którym zapewnił, że Polska jest nadal zainteresowana współpracą polsko-francuską. Zob. Archiwum wiadomości MSZ, 5 listopada 2016 r.

²⁸ Wywiad z ministrem spraw zagranicznych Witoldem Waszczykowskim, *Gazeta Wyborcza* z 6 kwietnia 2016 r.

²⁹ Zob. Archiwum wiadomości MSZ z 28 sierpnia 2016 r., zob. także: *Wspólne Oświadczenie ministrów spraw zagranicznych Trójkąta Weimarskiego: Franka-Waltera Steinmeiera (Niemcy), Jeana-Marca Ayraulta (Francja) oraz Witolda Waszczykowskiego (Polska) w sprawie przyszłości Europy. Weimar, 28 sierpnia 2016 roku*, Archiwum wiadomości MSZ.

³⁰ Wywiad ministra Witolda Waszczykowskiego dla Deutsche Presse-Agentur z 26 sierpnia 2016 r., przedruk na stronie Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, Archiwum wiadomości z 26 sierpnia 2016 r.

POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA

Najważniejszym wydarzeniem 2016 r. z punktu widzenia polityki bezpieczeństwa państwa był szczyt Sojuszu Północnoatlantyckiego, który odbył się w Warszawie w dniach 8–9 lipca. Od lat celem kolejnych rządów w Polsce było doprowadzenie do stałej obecności wojsk sojuszniczych, które spełniałyby m.in. funkcję odstrasżającą. Decyzja Sojuszu w tym zakresie stała się możliwa na skutek przedłużającej się wojny na Ukrainie, która zmobilizowała członków NATO do wzmocnienia flanki wschodniej.

Warszawski szczyt poprzedziły liczne wizyty prezydenta Dudy, ministra Waszczykowskiego i ministra Macierewicza, którzy zabiegali w ten sposób o poparcie. Prezydent koncentrował się przede wszystkim na państwach bałtyckich i Europy Środkowo-Wschodniej. Już w listopadzie 2015 r. uczestniczył w spotkaniu sześciu państw wschodniej flanki NATO w Bukareszcie; zakończyło się ono przyjęciem deklaracji „Sojusznicza jedność, wspólna odpowiedzialność”, w której państwa zapowiedziały połączenie wysiłków na rzecz trwałej obecności sojuszniczej w regionie. Następnie prezydent odwiedził w lutym Słowację, w marcu Czechy i Węgry, w maju Kanadę i Norwegię³¹. Poparcie dla wzmocnienia wschodniej flanki wyraziła w drodze przyjętych deklaracji także V4 na szczepku ministrów obrony (25 maja 2016 r.) i premierów (8 czerwca 2016 r.)³².

Polska prezentowała się jako państwo poważnie zaangażowane na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa regionu. Jako argument przywoływano m.in. udział w misjach „Baltic Air Policing” i „Resolute Support” w Afganistanie oraz wydatkowanie 2% PKB na sprawy bezpieczeństwa. Dodatkowo w czerwcu 2016 r. postanowiono wysłać dwa kontyngenty wojskowe do wsparcia działań międzynarodowej koalicji walczącej z tzw. Państwem Islamskim³³.

Ostatecznie na szczycie w Warszawie podjęto decyzję o rozmieszczeniu w Polsce oraz państwach bałtyckich czterech wielonarodowych batalionów. Grupa stacjonująca w Polsce miała składać się w większości z żołnierzy amerykańskich³⁴, ale także brytyjskich i rumuńskich³⁵. Na państwo odpowiedzialne za grupę wyznaczono Stany Zjednoczone. W Polsce miało być umieszczone dowództwo wszystkich grup bojowych wschodniej flanki. Ponadto Polska zadeklarowała możliwość wysłania swoich wojsk do Rumunii.

W trakcie szczytu prezydent Barack Obama ogłosił wysłanie do Polski w 2017 r. w ramach współpracy dwustronnej pancernej brygady grupy bojowej (ABCT – ang.

³¹ Zob. szerzej: K. Sobczyk, „Współpraca ośrodków prezydenckich państw wschodniej flanki NATO w toku przygotowań do szczytu Sojuszu w Warszawie”, *Bezpieczeństwo Narodowe*, styczeń–grudzień 2016, s. 51–66.

³² Zob. R. Grodzki, „Deklaracja państw Grupy Wyszehradzkiej przed szczytem NATO w Warszawie”, *Biuletyn Instytutu Zachodniego* 2016, nr 251.

³³ W dniach 20–22 lipca minister obrony narodowej Antoni Macierewicz wziął udział w sesji plenarnej ministrów obrony państw członków globalnej koalicji dowodzonej przez USA przeciw tzw. Państwu Islamskiemu.

³⁴ Proces rozlokowania wojsk sojuszniczych rozpoczął się w styczniu 2017 r.

³⁵ Por. P. Solocho, P. Pietrzak, „Szczyt NATO w Warszawie – uwarunkowania, rezultaty, wnioski dla Polski”, *Bezpieczeństwo Narodowe*, styczeń–grudzień 2016, s. 13–34.

Armored Brigade Combat Team)³⁶. NATO podjęło też decyzję o zwiększeniu do 40 tys. sił natychmiastowego reagowania, tzw. szpicy, i ogłosiło wstępną gotowość operacyjną systemu obrony przeciwrakietowej, przy czym budowa elementów systemu w Polsce rozpoczęła się w maju 2016 r.

Zgodnie z założeniami 28 czerwca 2016 r. Rada Europejska UE przyjęła informację Wysokiego Przedstawiciela do spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa Federiki Mogherini o nowej strategii polityki zagranicznej i bezpieczeństwa UE: *Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe. A Global Strategy for the European Union's Foreign and Security Policy*. Polska dość oszczędnie komentowała przyjęty dokument. **W debacie o bezpieczeństwie UE rząd przestrzegał przed próbami rozwijania alternatywnych zdolności wobec NATO, opowiadając się za rozwiązaniami komplementarnymi.** Pomimo *de facto* zmniejszającego się zainteresowania Stanów Zjednoczonych Europą zarówno w czasie prezydentury Baracka Obamy, jak i Donalda Trumpa polski rząd nie zakładał scenariusza, że Stany Zjednoczone mogłyby się wycofać ze współpracy. Uznawano, że w obecnej sytuacji nie ma potrzeby tworzenia europejskiej armii³⁷.

Polska nie uczestniczyła zatem w dyskusji w ramach Trójkąta Weimarskiego, który jeszcze w marcu 2015 r. na szczelbu ministrów obrony złożył Wysokiemu Przedstawicielowi Unii ds. Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa Federice Mogherini wspólne propozycje reform³⁸. W efekcie 13 września 2016 r. ministrowie obrony Francji i Niemiec sami przedstawili projekt wzmocnienia bezpieczeństwa i obrony UE. Do zwolenników budowania autonomicznych zdolności Unii dołączyły Hiszpania i Włochy.

W 2016 r. udało się wdrożyć projekt powołania brygady litewsko-polsko-ukraińskiej (LITPOLUKRBRIG). 25 stycznia 2016 r. otwarto w Lublinie siedzibę dowództwa. Jednostka osiągnęła wówczas wstępną gotowość operacyjną, a w styczniu 2017 r. pełną. Bataliony wchodzące w jej skład pozostają w gotowości w poszczególnych państwach. Mogą być wykorzystane do operacji Sojuszu Północnoatlantyckiego, UE i Organizacji Narodów Zjednoczonych. Od 1 stycznia do 30 czerwca 2016 r. pełniła z kolei dyżur Wyszehradzka Grupa Bojowa UE. W Krakowie gotowość utrzymywało dowództwo operacyjno-strategiczne.

W 2016 r. Polska podejmowała także inicjatywy na forum dyplomacji wielostronnej. Od kwietnia do sierpnia przewodniczyła Forum Współpracy ds. Bezpieczeństwa OBWE. Kontynuowała starania na rzecz uzyskania niestałego członkostwa w Radzie Bezpieczeństwa ONZ. Ogłosiła też możliwość powrotu do udziału w operacjach pokojowych ONZ.

³⁶ Oraz dodatkowo grupy zadaniowej Brygady Lotnictwa Bojowego.

³⁷ Zob. informację na temat udziału ministra Waszczykowskiego w konferencji „The Future of EU–NATO Cooperation” w Stałym Przedstawicielstwie RP przy UE w Brukseli 21 listopada 2016 r., Archiwum wiadomości MSZ.

³⁸ A. Bieńczyk-Missala, „Polska polityka zagraniczna w roku wyborów”, *Rocznik Strategiczny 2015/16*, s. 312.

POLITYKA WSCHODNIA

W 2016 r. nastąpiła zmiana akcentów w polskiej polityce wobec wschodnich sąsiadów. **Choć minister Waszczykowski 29 stycznia 2016 r. ogłosił w sejmie gotowość otwarcia pragmatycznych i rzeczowych stosunków z Federacją Rosyjską, przy spełnieniu pewnych warunków, nie nastąpił w tym zakresie przełom.** Polska niezmiennie krytycznie odnosiła się do zaanektowania Krymu oraz zaangażowania Rosji w wojnę na wschodzie Ukrainy. Była także zwolennikiem ciągłości sankcji wobec Rosji. Nie utrzymywano kontaktów na szczeblu ministerialnym bądź wyższym. Dwukrotnie, 22 stycznia i 12 lipca, Rosję odwiedził sekretarz stanu w MSZ Marek Ziółkowski, jednak rewizyta wiceministra Władimira Titowa, do którego Polska skierowała zaproszenie, się nie odbyła.

Rosja krytycznie odnosiła się do rozmieszczenia wojsk Sojuszu Północnoatlantyckiego w Polsce, budowy elementów tarczy antyrakietowej, a także wysiłków Polski na rzecz zwiększania potencjału obronnego. Względy bezpieczeństwa stały też oficjalnie za decyzją rządu o zawieszeniu umowy o małym ruchu granicznym z obwodem kaliningradzkim.

Pomimo złych stosunków z Rosją oraz jej konfrontacyjnej polityki wobec praktycznie wszystkich wschodnich sąsiadów Polski rząd nie przejawiał zaniepokojenia pojednawczymi wypowiedziami prezydenta Donalda Trumpa wobec Rosji. Podczas wizyty w Stanach Zjednoczonych w styczniu 2017 r. minister Waszczykowski otwarcie stwierdził, iż rząd nie będzie blokował zbliżenia Stanów Zjednoczonych i Rosji, pod warunkiem że nie będzie się ono odbywało kosztem UE i NATO, w tym Polski³⁹. Rząd był także zwolennikiem rozwoju dialogu między NATO a Rosją⁴⁰.

Politykę zagraniczną Polski wobec Ukrainy można uznać za dość zdystansowaną. Wpłynęły na to problemy na tle historycznym, a także brak pomysłu na wykorzystanie potencjału tkwiącego w UE. Polska nadal odgrywała rolę adwokata Ukrainy w NATO i w UE jako zwolennik utrzymywania sankcji przeciwko Rosji i stowarzyszenia Ukrainy z UE. Kierowała też do niej największą część pomocy rozwojowej. Wraz z osłabieniem „polskiego głosu” w Europie, animozjami polsko-niemieckimi i pogorszeniem relacji z Francją Polska stała się jednak państwem mającym słabsze przełożenie na politykę europejską, przez to też mniej atrakcyjnym partnerem dla Ukrainy.

Najważniejsze spotkania dwustronne odbywały się wokół rocznic państwowych. 24 sierpnia prezydent Andrzej Duda na zaproszenie prezydenta Petra Poroszenki wziął udział w 25. rocznicy uchwalenia Aktu niepodległości Ukrainy. Prezydenci przyjęli wówczas deklarację, w której m.in. wysoko ocenili ostatnie 25 lat dla wzajemnych stosunków i zobowiązali się do ich dalszego rozwoju. Zaaapelowali do wspólnoty międzynarodowej o wzmoczenie wysiłków w celu zaprzestania agresji

³⁹ Twitter MSZ RP z 11 stycznia 2017 r.

⁴⁰ W 2016 r. odbyło się jedno spotkanie Rady NATO–Rosja w Brukseli. Podczas wizyty w Kwaterze Głównej Sojuszu w Brukseli 7 grudnia minister Waszczykowski wyraził oczekiwanie, że sekretarz generalny NATO Jens Stoltenberg przedstawi propozycje w sprawie dialogu z Rosją. Zadeklarował gotowość podjęcia spotkania w ramach Rady NATO–Rosja (depesza PAP z 7 grudnia 2016 r.).

wobec Ukrainy⁴¹. Prezydent Poroszenko złożył z kolei wizytę w Polsce 2 grudnia, w dniu 25. rocznicy uznania przez nią niepodległości Ukrainy.

Najbardziej merytoryczny charakter miała dwudniowa wizyta ministra Waszczykowskiego na Ukrainie od 13 do 14 września. Minister odbył rozmowy z prezydentem Petrem Poroszenką, premierem Wołodymyrem Hrojsmanem, ministrem Pawłem Klimkinem i sekretarzem Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Obrony Ukrainy Ołeksandrem Turczynowem, w których poruszono całe spektrum spraw, m.in. problemy bezpieczeństwa, słabej wymiany gospodarczej i zbrodni wołyńskiej.

Określenie rzezi na Wołyniu jako ludobójstwa⁴² przez polski sejm w uchwale przyjętej 22 lipca mocno podzieliło państwa. Jeszcze w czerwcu grupa ukraińskich polityków, duchownych i intelektualistów wystosowała apel, w którym poprosili o wybaczenie za popełnione zbrodnie i wyrazili przebaczenie krzywd uczynionych Ukrainie⁴³. Z kolei prezydent Petro Poroszenko podczas lipcowej wizyty w Warszawie symbolicznie złożył wieniec, a nawet uklęknął przed pomnikiem ofiar OUN i UPA. W uchwale sejm oddał hołd „wszystkim obywatelom II Rzeczypospolitej bestialsko pomordowanym przez ukraińskich nacjonalistów”⁴⁴, ustanowił też 11 lipca Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Ludobójstwa. Wyraził także szacunek i wdzięczność Ukraińcom, którzy ratowali Polaków. Strona ukraińska ostro zareagowała na nowe stanowisko polskiego parlamentu. Prezydent Poroszenko oświadczył, że jest mu przykro z tego powodu, prezes ukraińskiego IPN Wołodmyr Wiatrowycz zarzucił Polsce rewizjonizm, a ukraiński parlament potępił uchwałę⁴⁵. Na Ukrainie pojawiały się obawy, że sprawa zbrodni na Wołyniu jest i będzie wykorzystywana przez Rosję do dzielenia obu krajów. Podobne zdanie wyrażano w odniesieniu do filmu *Wołyń* Wojciecha Smarzowskiego. Projekcja filmu na Ukrainie zaplanowana na 17 października została odwołana.

W związku z pogorszeniem się atmosfery między państwami, związanym nie tylko z rzezią wołyńską, ale także różnicami co do oceny przywódców Ukraińskiej Powstańczej Armii, parlamenty obu krajów postanowiły przyjąć wspólną uchwałę „Deklaracja pamięci i solidarności Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Werchownej Rady Ukrainy”, w której zapisano m.in. potrzebę bezstronnych ba-

⁴¹ Wspólna deklaracja prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i prezydenta Ukrainy przyjęta w Kijowie, 24 sierpnia 2016 r., w dniu obchodów 25. rocznicy niepodległości Ukrainy.

⁴² Uchwała przyjęta w 70. rocznicę zbrodni zawierała sformułowanie „zbrodnia o znamionach ludobójstwa”, zob. A. Bieńczyk-Missala, „Polska polityka zagraniczna – z Unią Europejską na Majdan”, *Rocznik Strategiczny* 2013/14, s. 302.

⁴³ Środowiska konserwatywne w Polsce chłodno przyjęły apel, wytykając mu m.in. nierównomierność potraktowania wzajemnych krzywd i wywieranie emocjonalnego szantażu. Zob. M. Narbutt, *List ukraińskich polityków i intelektualistów w rzeczywistości zamazuje historyczną prawdę i wywiera presję na Polskę, by nie potępiła sprawców ludobójstwa na Wołyniu*, portal wpolityce.pl z 4 czerwca 2016 r.

⁴⁴ Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lipca 2016 r. w sprawie oddania hołdu ofiarom ludobójstwa dokonanego przez nacjonalistów ukraińskich na obywatelach II Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1943–1945, *Monitor Polski*, DzU z 29 lipca 2016 r., poz. 726.

⁴⁵ „Ukraińcy krytykują decyzję polskiego sejmu, który nazwał Wołyń ludobójstwem”, *Newsweek* z 22 lipca 2016 r., wydanie internetowe, <http://www.newsweek.pl/swiat/ludobojstwo-na-wozyniu-sejm-przyjal-ustawe-ukraincy-wsciekli,artykuly,394161,1.html> (dostęp: 6.02.2016).

dań historycznych i konieczność „powstrzymywania sił, które prowadzą do sporów w naszych państwach”⁴⁶.

Dochodziło do bezprecedensowych w ostatnich latach incydentów, m.in. napaści na doroczną ukraińską procesję o charakterze religijnym w Przemyślu 26 czerwca 2016 r., oraz wznoszenia antyukraińskich i niebezpiecznych okrzyków, takich jak „śmierć Ukraińcom” w trakcie grudniowego Marszu Orłat Przemyskich i Lwowskich. Władze Polski nie odniosły się do incydentów, pomimo że marsz był firmowany m.in. przez rzeszowski oddział Instytutu Pamięci Narodowej. W konsekwencji prezydent Przemyśla Robert Choma został uznany za *persona non grata* przez stronę ukraińską. Ukraina cofnęła jednak decyzję po interwencji polskich władz. W obydwu państwach dochodziło nadto do niewyjaśnionych prowokacji w postaci niszczenia pomników i nagrobków. Za najpoważniejszy incydent można uznać profanację pomników na cmentarzu ofiar totalitaryzmu w Bykowni.

Rok 2016 przyniósł znaczne ożywienie w stosunkach polsko-białoruskich. Było ono konsekwencją podjętej w lutym decyzji Rady UE o zniesieniu istotnej części sankcji wobec Białorusi, m.in. zakazu wydawania wiz i zamrożenia środków 170 jej obywatelom, w tym prezydentowi Łukaszence. Sankcje te zostały w większości wprowadzone w 2010 r. Nie bez znaczenia były także napięcia, które wystąpiły w stosunkach rosyjsko-białoruskich.

W dniach 22–23 marca 2016 r. Białoruś odwiedził minister Waszczykowski. Była to pierwsza wizyta na szczeblu ministerialnym od 2010 r. Spotkał się z ministrem spraw zagranicznych Białorusi Uładzimirem Makiejem, z którym rozmawiał m.in. o współpracy transgranicznej i gospodarczej oraz o bezpieczeństwie w regionie, a także z prezydentem Alaksandrem Łukaszenką oraz z przedstawicielami opozycji i środowisk polskich.

W październiku odbyła się rewizyta ministra spraw zagranicznych Białorusi Uładzimira Makieja w Polsce. Podjęto decyzję o zaktywizowaniu licznych dwustronnych międzyrządowych mechanizmów współpracy, m.in. Komisji do spraw współpracy handlowo-gospodarczej, Komisji transgranicznej i Komisji do spraw dziedzictwa kulturalno-historycznego. Ministra przyjął także prezydent Andrzej Duda.

Ponadto w lipcu odbyły się konsultacje na szczeblu wiceministrów spraw zagranicznych. W trakcie wizyty wiceministra Aleny Kupczyny w Warszawie podpisano porozumienie o współpracy w dziedzinie edukacji. Z dużym rozmachem zorganizowana została wizyta delegacji polskiego rządu w Mińsku pod przewodnictwem wicepremiera Mateusza Morawieckiego w dniach 24–25 października. Omawiano kwestie współpracy gospodarczej w kontekście zainteresowania Białorusi rynkiem UE, a Polski – Eurazjatyckiej Unii Gospodarczej. Wicepremier zapowiedział wspieranie eksportu na Białoruś. Premier Białorusi Andriej Kabiakou zachęcał Polskę do

⁴⁶ Deklaracja pamięci i solidarności Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Werchowej Rady Ukrainy, 20 października 2016 r.

zakupów energii elektrycznej pochodzącej z budowanej na Białorusi elektrowni atomowej w Ostrowcu⁴⁷.

Konsekwencją ocieplenia relacji polsko-białoruskich było ograniczenie finansowania przez MSZ nadających z Polski mediów skierowanych na Białoruś, a niewygodnych dla jej władz: telewizji Bielsat, Radia Racja i portalu Karta 97. Polityka rządu wobec Białorusi była znaczącym odejściem od polityki zagranicznej, którą Polska prowadziła od dwudziestu lat. O ile od 1996 r. podejmowano systematyczne wysiłki na rzecz promocji standardów demokratycznych na Białorusi kosztem dwustronnych stosunków, o tyle w 2016 r. dokonana się zasadnicza zmiana. Priorytet przyznano oficjalnym relacjom politycznym i rozwojowi współpracy gospodarczej. Zmiana ta nie było rozumiana zwłaszcza przez białoruską opozycję. Białoruscy intelektualiści i politycy wystosowali list do prezydenta Andrzeja Dudy i premier Beaty Szydło, w którym uznali ewentualne zamknięcie telewizji Bielsat za „cios w tych patriotów Białorusi, którzy budzą świadomość narodową i obywatelską wśród swoich rodaków”, a także „zwiększenie zagrożenia nie tylko dla Białorusi, ale i wszystkich państw regionu, w tym dla Polski”⁴⁸.

Rząd dość konsekwentnie realizował założenia swojej polityki zagranicznej. Czynił starania na rzecz wzmocnienia bezpieczeństwa państwa, stawiając na NATO i rozwój stosunków ze Stanami Zjednoczonymi. Jednocześnie coraz bardziej dystansował się od UE – od wartości leżących u podstaw jej powołania, integracji w sferze polityczno-gospodarczej i ambicji dotyczących pożądanej roli Unii w zglobalizowanym świecie.

Rząd Polski nie miał o Europie dobrego zdania. Głównie wytykał jej błędy i zaniedbania oraz wzywał do głębokiej reformy, co do której kształtu nie mógł znaleźć zrozumienia wśród członków UE. W przeciwieństwie do państw, które wykazywały obawy wobec nowego amerykańskiego prezydenta, co znalazło wyraz w liście przewodniczącego Rady Europejskiej Donalda Tuska do przywódców państw europejskich z 31 stycznia 2017 r., rząd Polski z dużą nadzieją patrzył na nową prezydenturę. Nie zgadzał się z tezą przewodniczącego Tuska, że Stany Zjednoczone mogą stanowić zagrożenie dla jedności Europy.

THE “GOOD CHANGE” IN POLAND’S FOREIGN POLICY

The article discusses Poland’s foreign policy in 2016/2017, the year Poland faced criticism of international institutions, e.g. of the European Commission which initiated the rule of law procedure against Poland because of the unconstitutional changes introduced by the country’s government.

⁴⁷ *Szefowie MSZ Polski i Białorusi: relacje między naszymi krajami są coraz bliższe*, Archiwum wiadomości MSZ, 10 października 2016 r.

⁴⁸ Zob. treść listu: <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/list-intelektualistow-w-obronie-tv-bielsat,701653.html> (dostęp: 6.02.2017).

Poland called for a debate on EU's future reform, but was against further political integration and emphasized the need to come back to 'EU roots' and to guarantee respect for state sovereignty. The government focused on deepening its cooperation with the UK and the V4 states.

2016 was a breakthrough year in terms of security. During the summit in Warsaw in July 2016, NATO decided to strengthen the Alliance's military presence in the East, among others in Poland. The greatest surprise in Poland's Eastern policy was the development of relations with Belarus.

Keywords: Poland's foreign policy, Poland's security policy, European Union, NATO, Visegrad Group, Germany, France, Belarus, Ukraine, Poland's Eastern policy

Słowa kluczowe: polityka zagraniczna Polski, polityka bezpieczeństwa Polski, Unia Europejska, NATO, Grupa Wyszehradzka, Niemcy, Francja, Białoruś, Ukraina, polska polityka wschodnia